

Globaal plan dak- en thuisloosheid 2017-2019

1	We verminderen het aantal uithuiszettingen	3
1.1	Huursubsidie en huurpremie zijn effectieve instrumenten om de betaalbaarheid van kwaliteitsvolle woningen op de huurmarkt te verhogen	3
1.2	Het Huurgarantiefonds is een effectief instrument in het voorkomen van uithuiszettingen	3
1.3	Vroegtijdige signalen in functie van het opstarten van een aanklampende begeleiding leiden tot behoud van woning	3
1.3.1	Installeren lokaal meldpunt	3
1.3.2	Evaluatie gerechtelijke procedure uithuiszetting	4
1.3.3	Samenwerking met Lokale Adviescommissies energie en water	4
1.3.4	Rol van woonbegeleiding door CAW's en Kaderbesluit Sociale Huur (KSH)	4
1.3.5	Uitbreiding capaciteit woonbegeleiding	4
1.3.6	Intersectorale samenwerking	4
2	Dak- en thuisloosheid bij jongvolwassenen wordt vermeden	4
2.1	Jongeren worden ondersteund via laagdrempelige initiatieven	5
2.1.1	We bieden vorming aan met inzet van opgeleide ervaringsdeskundigen	5
2.2	Afstemming hulpaanbod volwassenen en jeugdhulp	5
2.2.1	We verankeren goede praktijken met betrekking tot de overgang -18/+18	5
2.2.2	We organiseren een rondetafel voor elke jongeren waarbij de hulpverlening in de jeugdhulp stopt ten gevolge van meerderjarigheid	5
3	Het aantal chronisch dak- en thuislozen daalt	5
3.1	We verhogen de toegankelijkheid van de woningmarkt	5
3.1.1	We verruimen het aanbod betaalbare huisvesting	5
3.1.2	We pakken de discriminatie op de woningmarkt aan	6
3.1.3	We evalueren de versnelde toewijzingsprocedure in het KSH	6
3.1.4	We ontwikkelen een proefomgeving voor experimentele woonvormen	6
3.1.5	We schakelen andere actoren mee in om de toegankelijkheid van de woningmarkt te verruimen	6
3.2	We implementeren en verruimen de Housing First methodiek	6
3.2.1	We heroriënteren opvangcapaciteit naar ambulante woonbegeleiding	7
3.2.2	We bouwen 'dedicated teams' uit	7
3.2.3	We verruimen de expertise rond psychische ziektebeelden en verslaving bij sociaal werkers van OCMW's en CAW's	7
4	Er is een geïntegreerd dak- en thuislozenbeleid ondersteund door een doeltreffende governance structuur	7
4.1	Er is een gebiedsdekkend bovenlokaal netwerk ter voorkoming en bestrijding van dak- en thuisloosheid	7
4.2	Er is een actieplan in elk bovenlokaal netwerk voor de concrete implementatie, opvolging en bijsturing van de aanpak van dak- en thuisloosheid	8
4.3	De lokale besturen dragen bij aan de doelstellingen van het globaal plan voor de aanpak van dak- en thuisloosheid	8
5	Monitoring en evaluatie	9

Inleiding

Het Vlaams Actieplan Armoedebestrijding 2015-2019 (VAPA) besteedt terecht aandacht aan het voorkomen en bestrijden van dak- en thuisloosheid. Eén van de acties in het VAPA betreft een globale aanpak van dak- en thuisloosheid, geënt op de 5 strategische doelstellingen geformuleerd door FEANTSA, (European Federation of National Organisations working with the Homeless):

- Niemand mag genoodzaakt zijn om tegen zijn wil op straat te moeten overnachten bij gebrek aan opvang die aangepast is aan zijn situatie
- Niemand mag genoodzaakt zijn om langer dan nodig te moeten verblijven in de opvang bij gebrek aan doorstromingsmogelijkheden naar wonen
- Niemand mag uit een instelling ontslagen worden (ziekenhuis, psychiatrie, gevangenis, jeugdinstelling, enz.) zonder voldoende nazorg en een oplossing voor zijn woonsituatie
- Niemand mag uit huis gezet worden bij gebrek aan begeleidings- en herhuisvestingsmogelijkheden
- Niemand die jongvolwassen wordt of is mag thuisloos worden als gevolg van de overgangssituatie naar zelfstandigheid

De doelstellingen en acties in dit plan zijn geformuleerd, rekening houdend met de haalbaarheid op middellange termijn en het beschikbare budget.

We zijn ervan overtuigd dat een efficiënte en effectieve aanpak van dak- en thuisloosheid maar kan gerealiseerd worden mits een goede afstemming van doelstellingen op het vlak van Wonen en op het vlak van Welzijn. Voor wat het beleidsdomein Wonen betreft wijzen we op het ondersteunen van woonactoren en het verhogen van de toegankelijkheid en uitbreiden van een betaalbaar en kwaliteitsvol woonaanbod. Voor wat het beleidsdomein Welzijn betreft is het inzetten op (preventieve) woonbegeleiding en intersectorale samenwerking van cruciaal belang.

De acties in dit plan zijn geformuleerd rond vier strategische doelstellingen:

- Preventie uithuiszetting
- Vermijden dak- en thuisloosheid jongvolwassenen
- Aanpak chronische dak- en thuisloosheid
- Geïntegreerd beleid dak- en thuisloosheid

Het globaal plan dak- en thuisloosheid wordt opgevolgd door een gezamenlijk platform dak- en thuisloosheid, waarin actoren op vlak van Wonen, en Welzijn vertegenwoordigd zijn. Dit platform volgt de acties/resultaten mee op. Op basis van de evaluatie, wordt het plan in 2019 besproken en aandachtspunten voor de volgende beleidsperiode worden geformuleerd.

De volgende leden maken deel uit van het platform: HUURpunt, Samenlevingsopbouw, Netwerk Tegen Armoede, Caritas, Vlaamse Maatschappij voor Sociaal Wonen (VMSW), Vereniging van Vlaamse Steden en Gemeenten (VVSG), Verenigde Eigenaars, Steunpunt Algemeen Welzijnswerk (SAW), Centra Algemeen Welzijnswerk (CAW), Vereniging van Vlaamse Huisvestingsmaatschappijen (VVH), Vlaamse Woonraad, Vlaams Huurdersplatform, Strategische Adviesraad Welzijn, Gezondheid, Gezin (SAR WGG), Interfederaal Steunpunt Armoede.

In dit globaal plan van aanpak zijn acties opgenomen met betrekking tot het beleidsdomein Wonen en het beleidsdomein Welzijn. De verantwoordelijkheid voor de opvolging en uitvoering van de acties behoort tot de respectievelijke bevoegdheden van minister Homans en minister Vandeurzen. Het platform dak- en thuisloosheid en de afstemming van de doelstellingen en acties opgenomen in het globaal plan van aanpak, wordt getrokken door de minister van Welzijn.

DOELSTELLINGEN EN ACTIES

1 We verminderen het aantal uithuiszettingen

In 2014 bedroeg in Vlaanderen het aantal vorderingen tot uithuiszettingen 12.950. Ongeveer 30% daarvan leidt tot effectieve uithuiszetting. Dit leidt tot ongeveer 2.158 opnames in de thuislozenzorg in Vlaanderen.

Uithuiszettingen hebben meestal te maken met het niet betalen van huur, leefbaarheidsproblemen of beide. Deze staan meestal niet los van problemen op verschillende andere levensdomeinen. Dit betekent dat we voor het behalen van deze doelstelling moeten inzetten op betaalbaarheid en begeleiding. Begeleiding is het meest efficiënt en effectief als ze vroeg kan opgestart worden en als ze intersectoraal is afgestemd. De doelstellingen en acties die worden vooropgesteld vertrekken van een gecoördineerde aanpak en samenwerking zodat geen versnipperde en onnodige inspanningen worden geleverd

1.1 Huursubsidie en huurpremie zijn effectieve instrumenten om de betaalbaarheid van kwaliteitsvolle woningen op de huurmarkt te verhogen

De huursubsidie en huurpremie helpen burgers bij de huur van een betaalbare en kwaliteitsvolle woning. In 2015 werden 7.861 aanvragen voor een huursubsidie geregistreerd. Hiervan waren 2.929 aanvragen afkomstig van ex-daklozen. Het totaal uitbetaalde huursubsidiebedrag in 2015 (voor het stelsel van 2007) bedroeg € 27.351.180,63. Hiervan was € 8.294.017,36 bestemd voor ex-daklozen. Voor de huurpremie werden er in 2015 4.332 nieuwe huurpremies toegekend. Hierdoor waren er, eind 2015, in totaal 7.042 premie-ontvangers. Het totaal uitbetaalde huurpremiebedrag bedroeg in 2015 € 12.993.362,28.

We stellen echter een aantal verschilpunten vast tussen beide stelsels. Dit heeft een invloed op de doelmatigheid van het instrument en op de duidelijkheid ervan voor de rechthebbenden. Voorts bereiken huursubsidie en huurpremie, hoewel het aantal rechthebbenden de voorbije jaren is gestegen, vandaag nog altijd maar 3,75% van de private huurmarkt. Daarom formuleert het Steunpunt Wonen voorstellen voor één algemeen huursubsidiestelsel samen met een inschatting van de te verwachten effecten.

1.2 Het Huurgarantiefonds is een effectief instrument in het voorkomen van uithuiszettingen

We gaan na hoe het Huurgarantiefonds een effectiever instrument kan zijn in het kader van de preventie van uithuiszettingen. Dit fonds heeft immers alleen maar kans op slagen als dit wordt ingezet in een ruimer geheel van maatregelen zoals de preventieve woonbegeleiding, uitgevoerd door CAW's en OCWM's.

1.3 Vroegtijdige signalen in functie van het opstarten van een aanklappende begeleiding leiden tot behoud van woning

De volgende acties hangen samen. Het zijn verschillende mogelijkheden om te komen tot vroegtijdige inzet van woonbegeleiding. Zo kan bijvoorbeeld samenwerking met een typewerking Lokaal Adviescommissie (LAC), deel uitmaken van een aanpak verbonden aan het overleg in het lokaal meldpunt of passen in de procedure bij de vrederechter.

1.3.1 Installeren lokaal meldpunt

Een meldpunt waar verhuurders bij de eerste betalings- of leefbaarheidsproblemen een signaal kunnen geven aan hulpverleners, kan een procedure bij de vrederechter voorkomen en bijgevolg een uithuiszetting vermijden. Daarvoor is een goede samenwerking tussen eigenaars, welzijnspartners, huurdersbonden en andere huisvestingsactoren zoals makelaars, immobiliënkantoren, woonwinkels... noodzakelijk. Deze samenwerking moet ook een garantie kunnen bieden dat er woonbegeleiding wordt opgestart na een melding. Het is geenszins de bedoeling om een nieuwe actor te creëren.

De werking en opvolging van een melding wordt binnen de bovenlokale netwerken uitgebouwd.

1.3.2 Evaluatie gerechtelijke procedure uithuiszetting

Vlaanderen heeft momenteel de bevoegdheid om de procedure tot uithuiszetting te verbeteren. Hoewel we beseffen dat begeleiding en ondersteuning van huurders best start voor de procedure van uithuiszetting, is het toch van belang om ook op de zitting afspraken te maken over begeleiding en ondersteuning. Dit voorstel willen we bespreken in een overleg met de vrederechters.

1.3.3 Samenwerking met Lokale Adviescommissies energie en water

De signalen met betrekking tot energie en water die via deze LAC-werking behandeld worden, kunnen ook aanleiding zijn om bredere woonbegeleiding in te zetten voor een gezin.

1.3.4 Rol van woonbegeleiding door CAW's en Kaderbesluit Sociale Huur (KSH)

Naar aanleiding van de evaluatie van het KSH, nemen we de optie mee om de CAW's op de hoogte te stellen bij betalingsproblemen, leefbaarheidsproblemen, ... die kunnen leiden tot uithuiszetting. Aanklampende woonbegeleiding leidt tot behoud van woning.

1.3.5 Uitbreiding capaciteit woonbegeleiding

De methodiek van de preventieve woonbegeleiding heeft binnen het algemeen welzijnswerk al vruchten afgeworpen. Momenteel worden sociale huurders met huurachterstal of overlastproblemen door de sociale huisvestingspartner doorverwezen naar een CAW. De woonbegeleider start dan een aanklampende begeleiding op met het oog op het voorkomen van de dreigende uithuiszetting. Tot nog toe spitsten de CAW's zich vooral toe op de sociale huisvestingsmarkt. 80% van de vorderingen tot uithuiszetting doen zich voor in de private huurmarkt. De lopende projecten inzake preventie van uithuiszetting op de private huurmarkt gaven een impuls voor uitbreiding van de werking naar de private huurmarkt. Deze projecten worden verder structureel verankerd, waardoor de begeleiding van huurders op de private huurmarkt nog versterkt wordt.

1.3.6 Intersectorale samenwerking

Momenteel wordt er door meerdere partners ingezet op preventieve woonbegeleiding. Hierbij wordt niet altijd geëxpliciteerd wat de verschillen in aanpak, intensiteit, duur, inzet van expertise, ... zijn. Om tot een efficiënte en effectieve inzet van middelen te komen is verduidelijking en afstemming nodig. Minimaal volgende partners, die een vorm van woonbegeleiding aanbieden, dienen bij dit proces van afstemming betrokken te zijn:

- Sociale huisvestingsmaatschappijen
- Sociale verhuurkantoren
- OCMW's
- CAW's

Een dergelijke afstemming en uitklaring van verwachtingen leidt tot een efficiëntere inzet van middelen en uiteindelijk ook een groter aantal woonbegeleidingen. Binnen deze afstemmingsoefening leggen we ook de link naar andere vormen van mobiele begeleiding zoals in de sector Personen met een Handicap en de Geestelijke Gezondheid.

2 Dak- en thuisloosheid bij jongvolwassenen wordt vermeden

Het aandeel jongvolwassenen onder de thuislozen bedraagt 25%. Door te vermijden dat jongvolwassenen thuisloos worden, voorkomen we dat ze blijvend in de thuislozenzorg terechtkomen. Opvang is niet het meest aangewezen traject voor jongvolwassenen, Laagdrempelige, outreachende hulpverlening en tegelijkertijd ook inzetten op aanklampend werken is aangewezen. Bijzondere aandacht moet gaan naar jongeren die de jeugdhulp verlaten. Op dit vlak zijn er in Vlaanderen initiatieven ontwikkeld die waardevolle resultaten opleveren.

2.1 Jongeren worden ondersteund via laagdrempelige initiatieven

2.1.1 We bieden vorming aan met inzet van opgeleide ervaringsdeskundigen

Jongeren die op vroegtijdige leeftijd zelfstandig moeten wonen hebben vaak niet de nodige vaardigheden opgebouwd. Door middel van vorming en ondersteuning, samen met ervaringsdeskundigen, willen we jongeren weerbaarder maken in het zelfstandig wonen.

2.2 Afstemming hulpaanbod volwassenen en jeugdhulp

Het aanbod voor jongvolwassenen wordt, vanuit het oogpunt continuïteit, dermate georganiseerd dat ze deze jongeren bij uitstroom uit de jeugdhulp zo maximaal mogelijk over de kennis en vaardigheden beschikken om zelfstandig te kunnen wonen en leven. Voor die jongvolwassenen voor wie na de jeugdhulp vervolghulp noodzakelijk blijft, worden specifieke acties opgezet.

2.2.1 We verankeren goede praktijken met betrekking tot de overgang -18/+18

De niet-rechtstreeks toegankelijke hulpverlening van Jongerenwelzijn, moet gericht zijn op het tijdig werken aan zelfstandigheid en aan het expliciteren van vaardigheden waarover een jongere moet beschikken wanneer hij zelfstandig gaat wonen. In regionale en lokale focusgroepen wordt voor het aanbod van Jongerenwelzijn en het aanbod begeleid zelfstandig wonen van de CAW's een kader gecreëerd, dat zorgt voor transparantie in het aanbod en afgestemde verwachtingen. Dit kader heeft ook aandacht voor acties en strategieën om jongeren te motiveren vrijwillige hulpverlening in de meerderjarigheid te accepteren. We bouwen hiervoor verder op bestaande structuren en initiatieven (zoals Bruggen naar 18), nemen de in de Cachet-publicatie "Sur ma Route" geformuleerde bevindingen voor de doelgroep van de jongvolwassenen ter harte en koppelen het resultaat aan het kwaliteitsbeleid van de voorzieningen. Voor deze opdracht voorzien we bijkomende middelen voor de CAW's.

2.2.2 We organiseren een rondetafel voor elke jongeren waarbij de hulpverlening in de jeugdhulp stopt ten gevolge van meerderjarigheid

Voor iedere jongere voor wie, omwille van het bereiken van de meerderjarigheid, de hulpverlening stopt, wordt tijdig een rondetafel georganiseerd met de lopende hulpverlening, de jongere en zijn context/steunfiguren, zijn consulent en jeugdrechter, en, op basis van de indicatiestelling, andere actoren/sectoren (geestelijke gezondheidszorg, drughulpverlening, Algemeen Welzijnswerk, ...). Op deze rondetafel wordt een ondersteuningsplan opgemaakt dat de jongere ook na zijn achttiende verjaardag moet bijstaan in zijn groei naar een zelfstandig leven. In dit plan worden de engagementen en de verantwoordelijkheden van alle actoren benoemd. Hierbij gaat bijzondere aandacht naar de bereikbaarheid en beschikbaarheid van personen en instanties voor de jongere wanneer het moeilijk loopt. Het plan houdt expliciet rekening met de krachten in de context en de ruimere maatschappij, via het inschakelen van burgerinitiatieven.

3 Het aantal chronisch dak- en thuislozen daalt

3.1 We verhogen de toegankelijkheid van de woningmarkt

3.1.1 We verruimen het aanbod betaalbare huisvesting

We zetten in op een substantiële uitbreiding van het sociale huurwoningbestand. Het bindend sociaal objectief (BSO) dat elke gemeente kreeg opgelegd is hierbij richtinggevend. Anno 2016 ligt het gewestelijk objectief voor sociale huurwoningen op 50.000 eenheden tegen 31 december 2025. Aan de hand van een jaarlijkse meting door Wonen-Vlaanderen en de tweejaarlijkse voortgangstoets gaan we na welke inspanningen de gemeenten leveren om het BSO te bereiken. Met het oog op het uitbreiden van het sociaal woonaanbod werken we nieuwe formules uit om private actoren ertoe aan te zetten sociale woningen te bouwen en te verkopen of verhuren aan sociale woonactoren.

Daarnaast streven we, binnen de private huurwoningmarkt, naar een actief overheidsoptreden in het onderste en laagste middensegment. Zo bieden we ondersteuning voor wie verhuurt via een SVK: we evalueren het erkennings- en subsidiebesluit en werken een kader uit voor samenwerking tussen private investeerders en SVK's met het oog op een uitbreiding van het SVK-woningaanbod. Tot slot ondersteunen we ook de vraag: we evalueren, zoals reeds vermeld, het huursubsidie- en huurpremiebesluit.

3.1.2 We pakken de discriminatie op de woningmarkt aan

In het kader van deze actie onderzoeken en ontwikkelen we een nieuw huurwaarborgsysteem: de huurwaarborglening. Daarnaast ontwikkelen we, in nauw overleg met de belanghebbenden, een actieplan met betrekking tot een antidiscriminatiebeleid op de private huurmarkt. Tot slot onderzoeken wij in de eerste plaats de mogelijkheden en voordelen van het proefhuren. Dit met het oog op het uitwerken van een regelgevend kader voor het 'proefhuren'.

3.1.3 We evalueren de versnelde toewijzingsprocedure in het KSH

Naast een globale evaluatie van de sociale huurreglementering, besteden we ook aandacht aan de effectiviteit en de efficiëntie van de versnelde toewijzing, die onder meer gevraagd kan worden voor een dakloze (artikel 24 § 2 van het KSH), in relatie tot de mogelijkheid van het doelgroepenluik in de lokale toewijzingsreglementen en de verhuring buiten stelsel.

3.1.4 We ontwikkelen een proefomgeving voor experimentele woonvormen

Gemeenschappelijk wonen kan financieel en ruimtelijk aantrekkelijk zijn en de sociale relaties binnen een gemeenschap versterken. Ook voor het voorkomen en bestrijden van dak- en thuisloosheid kunnen vormen van gemeenschappelijk wonen interessant zijn. Er wordt een proefomgeving ingesteld, waarbinnen experimentele woonprojecten de kans krijgen om op te starten zonder de belemmering van een veelheid aan regelgeving.

3.1.5 We schakelen andere actoren mee in om de toegankelijkheid van de woningmarkt te verruimen

Er bestaan momenteel reeds verschillende waardevolle projecten, uitgevoerd door sociale organisaties, die tot doel hebben om woningen te vinden voor sociaal kwetsbare personen. Hiervoor schakelen de organisaties bijvoorbeeld vrijwillige wooncoaches, huisjesjagers, ... in. We onderzoeken op welke manier we incentives kunnen geven om deze goede praktijken verder uit te bouwen.

3.2 We implementeren en verruimen de Housing First methodiek

Het (grond)recht op wonen wordt niet gerealiseerd wanneer mensen in (verschillende vormen van) de opvang verblijven. De afgelopen jaren is in verschillende Belgische steden geëxperimenteerd met de Housing First methode. Het gaat om een sociaal innovatief experiment in het herhuisvesten en begeleiden van dak- en thuislozen. Binnen deze pilootprojecten is ook een kostenonderzoek uitgevoerd teneinde de precieze kostprijs van zulke beleidspistes af te zetten tegen de klassieke (thuislozen)opvang. Daaruit blijkt dat deze aanpak kostenbesparender is dan investeringen in de klassieke opvang. Het uitgangspunt van Housing First is het aanbieden van stabiele huisvesting met een huurbescherming als een eerste stap om situaties van thuisloosheid op te lossen. In deze benadering gaan we ervan uit dat huisvesting een fundamenteel recht is en een basisvereiste om andere zaken waaronder sociale problemen en problemen met gezondheid en werkgelegenheid op te lossen. Met Housing First wordt duidelijk afgestapt van de woonladder-benadering (trapsysteem), die tot recent heel dominant was in de thuislozenzorg. Volgens het trapsysteem was stabiele huisvesting de einddoelstelling in het re-integratieproces en moeten dak- en thuislozen, zeker diegenen met complexe zorgbehoeften, verschillende stadia van residentiële zorg doorlopen alvorens zij klaar zijn om opnieuw te worden gehuisvest. Deze laatste benadering zit stevig verankerd in de thuislozensector en in de dienstenconcepten van veel Europese landen. Sinds de jaren

'90 kreeg het echter steeds meer het verwijt dat het thuislozen uitsluit van de reguliere woningmarkt en dat het, omdat daklozen binnen het systeem werden gehouden, thuisloosheid in de hand werkt. Zoals ook vermeld in het actieplan Geestelijke Gezondheid realiseren we hiervoor een gezamenlijk, regionaal beheer van het woonaanbod in overleg met de betrokken overheden.

3.2.1 We heroriënteren opvangcapaciteit naar ambulante woonbegeleiding

We zetten een paradigmashift in de thuislozenzorg in: we beperken de residentiële opvang tot het minimum en zetten meer in op woongerichte oplossingen gekoppeld aan ambulante woonbegeleiding. Hiervoor reconverteren we een deel van het residentieel begeleidingsaanbod naar ambulante woonbegeleiding.

3.2.2 We bouwen 'dedicated teams' uit

We bouwen teams uit met werkers uit OCMW's, CAW's, CGG's en VAPH die een integraal begeleidingstraject op maat van de thuisloze aanbieden. Aan de thuisloze wordt een woning toegewezen. De begeleiding houdt alle soorten van 'zorg' in en stelt het behoud van de woning centraal. We voorzien ook in een coördinatiefunctie.

3.2.3 We verruimen de expertise rond psychische ziektebeelden en verslaving bij sociaal werkers van OCMW's en CAW's

Een aanzienlijk deel van de langdurige thuislozen kampt met een psychische, psychiatrische of verslavingsproblematiek. Teneinde deze personen op een effectieve wijze te kunnen begeleiden zetten we vormings- en opleidingsinitiatieven op om de kennis van maatschappelijk werkers uit OCMW's en CAW's hieromtrent uit te breiden en te verdiepen.

4 Er is een geïntegreerd dak- en thuislozenbeleid ondersteund door een doeltreffende governance structuur

De hulp- en dienstverlening aan dak- en thuislozen is verspreid over verschillende sectoren en verschillende bestuursniveaus. Naargelang de invalshoek komen andere spelers in het vizier. Bekijken we de problematiek als een opvangprobleem, dan zorgen OCMW's en CAW's voor doorgangswoningen en residentiële opvang. Wordt de toegang tot de sociale huisvesting kritisch belicht, kijken we vooral naar de sociale huisvestingsactoren. Voor wat het aspect huisvesting betreft, hebben de steden en gemeenten de lokale woonregie in handen. De verschillende vragen en problemen waar dak- en thuislozen mee geconfronteerd worden situeren zich doorheen alle sectoren: verslavingszorg, geestelijke gezondheid, psychische problemen, mentale beperking, jongeren die doorstromen vanuit jeugdhulp, gezondheidsproblemen, schulden, ...

Kortom, de aanpak van dak- en thuisloosheid is een uitgesproken intersectoraal én interbestuurlijk gegeven. Meer nog, een sectorale kijk is nefast voor de aanpak ervan. Ook een eenzijdige Vlaamse aanpak zal niet de nodige resultaten boeken.

We ontwikkelen dan ook een aangepaste gemeenschappelijke (Wonen-Welzijn) governance door het creëren van netwerken op Vlaams niveau en (boven)lokaal niveau, waarbij door samenwerking tussen lokale besturen, welzijns- en woonactoren de problematiek van dak- en thuisloosheid zo efficiënt en effectief mogelijk wordt aangepakt.

4.1 Er is een gebiedsdekkend bovenlokaal netwerk ter voorkoming en bestrijding van dak- en thuisloosheid

We realiseren gebiedsdekkende bovenlokale netwerken in Vlaanderen. Op dit ogenblik zijn in 9 regio's in Vlaanderen reeds bovenlokale netwerken in de strijd tegen dak- en thuisloosheid actief. Deze netwerken zijn bottom-up tot stand gekomen en zijn samengesteld uit lokale besturen, woonactoren en welzijns- en gezondheidsactoren. Zij dienen een belangrijke rol te spelen in het leggen van de link tussen het Vlaamse en het bovenlokale/lokale niveau, waar uiteindelijk de resultaten moeten bereikt worden. Deze netwerken dienen intersectoraal te werken op bovenlokaal niveau door de middelen en de inspanningen te richten naar die locaties waar ze het best renderen qua effect op de

vermindering van dak- en thuisloosheid. We verankeren de bestaande bovenlokale netwerken. We gaan daarbij na of dit onder andere kan binnen bestaande intergemeentelijke samenwerkingsverbanden.

4.2 Er is een actieplan in elk bovenlokaal netwerk voor de concrete implementatie, opvolging en bijsturing van de aanpak van dak- en thuisloosheid

In elk netwerk is er een bovenlokaal actieplannen. Dit actieplan wordt ter kennisgeving aan de Vlaamse overheid bezorgd. In de actieplannen wordt zowel aandacht besteed aan de preventie van dak- en thuisloosheid, als aan de opvang en nazorg van dak- en thuislozen. In dit kader dient het netwerk volgende taken op te nemen:

- Planning en evaluatie: planning is het beleidsproces waarmee een visie en doelstellingen voor voorkomen en bestrijden van dak- en thuisloosheid worden geformuleerd. Evaluatie is het toetsen van effectiviteit en efficiëntie van de acties door erop toe te zien dat het geformuleerde beleid wordt uitgevoerd en dat de beoogde resultaten worden bereikt
- Beheer van de inzet en aanwending van de middelen: om het beheer te optimaliseren kan men bijvoorbeeld werken met boordtabellen zodat men zicht heeft op de verdeling van de middelen en kerncijfers: opvangplaatsen, personeelsinzet, opnames, bezettingsgraad, verblijfsduur, ... De gegevens van deze boordtabellen kunnen dienen als basis voor een monitoringssysteem
- Opzetten van zorgprogramma's en trajectbegeleiding: gezamenlijk opzetten van 'zorgmodules'. Een zorgprogramma betreft de doelgerichte en planmatige inzet van twee of meer modules ten behoeve van een specifieke doelgroep. Hiervoor moeten afspraken tussen betrokken instanties/disciplines vastgelegd worden. Waar meerdere sectoren of diensten betrokken zijn op de problematiek van de doelgroep kan het nodig zijn om trajectbegeleiding te organiseren. In dit kader is er ook aandacht voor alternatieve vormen zoals bijvoorbeeld homesharing. Een voorbeeld daarvan is de mogelijkheid onderzoeken om als jongere (die dreigt dakloos te worden of reeds dakloos is) samen te wonen met een (hulpbehoevende) oudere. In ruil voor het helpen van de verhuurder die op deze manier langer thuis kan blijven wonen, betaalt de huurder een lagere huurprijs
- Monitoring: hierbij gaat het om de vraag of er voldoende op de problematiek toegesneden preventie en opvang wordt geboden, of er doelgroepen buiten het hulpaanbod vallen, en de vraag naar de effectiviteit en de efficiëntie van preventie, opvang en nazorg. Deze gegevens kunnen regelmatig – bijvoorbeeld via registratie – worden verzameld
- Communicatie: het gaat hierbij om het organiseren van de nodige lokale communicatie tussen de betrokken actoren alsook om de externe communicatie met bijvoorbeeld hogere overheden, media, ...
- Participatie van de doelgroep mogelijk maken: het gaat om activiteiten waarbij mensen die thuisloosheid (hebben) ervaren bij de dienstverlening betrokken worden
- Winteropvang: de hulpverlening bij extreme weeromstandigheden wordt geregeld in de omzendbrief van 4 november 1997. De doelgroep van daklozen heeft tijdens de periodes van extreme en langdurige koude nood aan een specifieke vorm van winteropvang. Daarnaast is er een reële nood en vraag van diverse steden en gemeenten naar bovengemeentelijke initiatieven om een antwoord te formuleren op deze noodsituatie

4.3 De lokale besturen dragen bij aan de doelstellingen van het globaal plan voor de aanpak van dak- en thuisloosheid

De lokale besturen voeren de regie over het lokale woonbeleid en gebruiken het lokaal woonoverleg en het lokaal sociaal beleid als instrument om mee uitvoering te geven aan de bovenlokale actieplannen.

5 Monitoring en evaluatie

Dit plan kan enkel op zijn waarde worden beoordeeld als we ook effectief voldoende gegevens hebben over dak- en thuisloosheid in Vlaanderen en op basis daarvan de impact van deze doelstellingen en acties kunnen meten. Daarom is het nodig om de monitoring van deze gegevens structureel in te bedden.

We brengen volgende gegevens in kaart:

- het aantal ingezette vorderingen tot uithuiszetting en het aantal eindvonnissen tot uithuiszetting
- het aantal dak- en thuislozen in Vlaanderen
- het aantal gezinnen in preventieve woonbegeleiding en het aantal gezinnen voor wie een uithuiszetting daardoor wordt vermeden
- het bereik van de huursubsidie en de huurpremie

Tot slot monitoren we de actieplannen: de bovenlokale actieplannen en het Vlaamse actieplan 2017-2019. Het platform volgt de acties en resultaten mee op. Op basis van de evaluatie, wordt het plan in 2019 besproken en aandachtspunten voor de volgende beleidsperiode geformuleerd.